

нього середовища, хвороб, що і було метою нашої роботи.

Дослідження проводили на полях лабораторії селекції зернових культур в умовах селекційно-насіницької сівозміни та в лабораторних умовах (лабораторія захисту рослин) у 2019–2020 рр. в Інституті сільського господарства Карпатського регіону НААН згідно загальноприйнятих методик.

В екологічному сортовипробуванні з 9 досліджуваних сортів групову стійкість до збудників борошнистої роси, темно-бурої плямистості та ринхоспоріозу проявили 4 сорти, а зокрема ‘Збруч’, ‘Буревій’, ‘Достойний’, ‘Снігова королева’.

Аналіз показників структури урожаю дозволяє до певної міри встановити, які ознаки ма-

ють більший вплив на продуктивність рослин і виділити сорти з цінними ознаками для їх активного залучення в селекційний процес.

Отже, за довжиною колоса вирізнявся сорт ‘Збруч’ (8,4 см), за кількістю зерен у колосі – ‘Збруч’ (50,0 шт.) і ‘Снігова королева’ (54,0 шт.), за масою зерна у колосі ці ж сорти, відповідно 2,18 і 2,37 г, за масою 1000 зерен – ‘Снігова королева’ (50,3 г) і ‘Достойний’ (49,7 г), а за натурною масою зерна – ‘Буревій’ (630 г/л).

Згідно з результатами наших досліджень рекомендовано селекціонерам сортозразки з груповою стійкістю до грибних хвороб та високоврожайні такі як: ‘Збруч’, ‘Буревій’, ‘Достойний’, ‘Снігова королева’.

УДК 551.583:635.655

Білявська Л.Г., доктор с.-г. наук, доцент, завідувачка лабораторії селекції, насінництва та сортової агротехніки

Брижак Я.В., аспірант

Полтавська державна аграрна академія

E-mail: bilyavska@ukr.net

СТРАТЕГІЯ СЕЛЕКЦІЇ СОЇ В УМОВАХ ЗМІНИ КЛІМАТУ

Генетичний потенціал сої досить високий, але адаптивність до окремих умов вирощування проявляється по-різному. Актуальним питанням для представників аграрного сектору є оптимальний та ефективний підбір сортів. В стресових умовах (посуха, підвищені температури повітря, денні та нічні перепади температур, дія шкідників та хвороб, післядія гербицидів и т.д.) рослини затримують фізіологічні та біологічні процеси, відстають у рості, витрачають закладений потенціал на виживання, формують некондиційне насіння (хворе, щупле, зелене, деформоване и т.п.). Це відбувається на тлі підвищення частоти аномальних (кліматичних) явищ (2017, 2019-2020 рр.). На сьогодні, клімат, ґрунти, агротехніка та сорт є головними факторами, від яких залежить успіх агровиробника. Відмінний сорт з високим адаптивним потенціалом – значна частка успіху селекціонера. Тому, стратегія в селекційному процесі повинна швидко змінюватися, залежно від поставлених задач. На сьогодні, це досить важливо та актуально.

Метою наших досліджень передбачалося підібрати адаптивні сорти сої для успішного вирощування в різних ґрунтово-кліматичних зонах України за умов значного потепління в цих регіонах. Вивчали сортові (‘Адамос’, ‘Аквамарин’, ‘Авантюрин’, ‘Алмаз’) особливості, їх потенціал в стресових умовах. Спостереження та обліки

проводили згідно загальноприйнятих методик, відповідно до Державних стандартів України та методичних вказівок Державної комісії із сортовипробування. Дослідження проводили в лабораторії селекції, насінництва та сортової технології ПДАА МОН України (2014–2020 рр.).

Аналізували етапи органогенезу сортів, що вивчаються (сходи, поява першого листа, ступінь галузнення, проходження фаз бутонізація-цвітіння, формування та дозрівання бобів і насіння).

Визначено сорти найбільш стійкі до посухи – ‘Антрацит’, ‘Алмаз’, ‘Діона’, ‘Гали’. Дуже скоростиглими сортами (до 95 діб) визнані сорти ‘Авантюрин’ і ‘Аквамарин’. Проаналізовано динаміку врожайності сортів сої за період 2010–2017 рр. Так, максимальну врожайність за даними державного сортовипробування мали сорт ‘Авантюрин’ (2013 р.) – 5,11 т/га. Також, у 2013 р. сорт ‘Аквамарин’ показав врожайність 4,62 т/га.

Інноваційними розробками лабораторії є цінний селекційний матеріал й насіння високотехнологічних сортів сої, які найбільш пристосовані для вирощування в умовах Лісостепу та Степу України та є гарантованими попередниками під озимі культури. Урожайність створених сортів сої – 2,5-3,0 т/га з вмістом білка 37-39%, олії 22-26%, за вегетаційного періоду 95-100 діб.